gemeente
Weststellingwerf

Raadsvoorstel

ALGEMENE GEGEVENS	
Agendapunt	invoering Diftar+
Zaaknummer	0098204811
Documentnummer	0098561695
Portefeuillehouder	Heidi den Hartigh
Griffier	0561-691**220**
BIJLAGEN	
Aantal bijlagen	1
Begrotingswijziging	
Stukken ter inzage	

ONDERWERP
invoering Diftar+

REDEN VOORSTEL
☒ Kaderstellen
☐ Controleren
☐ Budget autoriseren
☐ Consulteren
☐

B&W STELT DE RAAD VOOR OM
A. met het oog op verschillende kwetsbaarheden (o.a. rondom diftar+) de inzameling van huishoudelijk afval over te dragen aan Omrin
B. daarvoor aandelen te verwerven van Friesland Milieu (inzameltak Omrin).

BIJLAGEN (worden meegezonden)
Bijlage 1: Financiële afwegingen (zaakcode 0098204811 id.nr. 0098562710)

gemeente
Weststellingwerf

Aan de gemeenteraad

INLEIDING
Met het vaststellen van de strategienota Grondstoffen in de gemeenteraad van 7 juni 2021 (*agendapunt 13: Grondstoffenbeleid gemeente Weststellingwerf 2021*) is een belangrijke stap richting een circulaire economie gezet. Hierin staan het nastreven van de VANG-doelstellingen. VANG staat voor **V**an **A**fval **N**aar **G**rondstoffen. Het doel is om geen afval meer te verbranden maar als grondstof opnieuw te gebruiken. Ons restafval bestaat nu nog voor een groot deel uit herbruikbare grondstoffen. Zoals etensresten, groente-, fruit- en tuinafval (GFT), papier en glas. Dit hoort daar niet thuis. Door deze grondstoffen beter te scheiden, vermindert de hoeveelheid restafval en daarom is besloten om diftar+ in te voeren. Het college heeft bij mededeling in de raadsvergadering van 7 november 2022 gemeld af te wijken van het raadsbesluit door de fase met Diftar op frequentie over te slaan en Diftar op gewicht per 1 januari 2025 in te voeren. Dit mede op advies van de Klankbordgroep Diftar uit de raad.

Diftar+ helpt om de hoeveelheid restafval te verminderen. Dat is nodig omdat nog veel restafval wordt verbrand. Het verbranden van restafval is slecht voor het milieu. Daarnaast blijven de kosten voor het verbranden maar stijgen door de verbrandingsbelasting. Als de gemeente geen maatregelen tegen de hoeveelheid restafval neemt, wordt het verwerken van afval duurder voor iedereen. Onder invloed van o.a. de huidige marktontwikkelingen nemen de kosten voor afval hoe dan ook aanzienlijk toe. Met diftar+ heb je zélf invloed op hoeveel je betaalt voor je afval. Je betaalt niet langer één vast bedrag. Je betaalt met diftar+ namelijk een lager vast basisbedrag én een variabel tarief per kilo restafval die je aanbiedt. Hoe minder afval je hebt, hoe minder je dus betaalt. Dat is op individueel niveau goed voor inwoners en het verminderd de financiële kwetsbaarheid voor algehele lastenstijgingen voor de gemeente.

Met de wijze van afrekenen bij diftar+ ontstaat een financieel risico voor de gemeente met een eigen afvalinzameling. Registraties moeten (zo goed als) foutloos verlopen, aangezien er sprake is van een verband met de inkomsten uit de afvalstoffenheffing (inkomsten per kilo). Doordat de nadruk komt te liggen op de betrouwbaarheid van de techniek, software en inzameling is er in toenemende mate sprake van een kritisch proces. De risico's binnen dit kritische proces worden vergroot door het in toenemende mate vergrijzende personeelsbestand van de inzameldienst en de krapte op de arbeidsmarkt. Het samenspel van deze elementen en financiële afwegingen maken het noodzakelijk om de toekomstbestendigheid van de afvalinzameling te(her)overwegen. Hierin dient de afweging gemaakt te worden tussen 2 verschillende scenario's (1. zelf blijven doen als gemeente, of 2. het ergens anders onderbrengen van de inzameling), in bijlage 1 worden beide scenario's nader toegelicht.

Om de toekomstbestendigheid en het kritische proces te borgen en de toenemende mate van kwetsbaarheid en de benodigde investeringslast te voorkomen, wordt voorgesteld om de inzameling van het huishoudelijk afval elders onder te brengen, te weten bij Omrin.

ARGUMENTEN
De verwachting is dat het inzamelen van afval en het laten verwerken tot nieuwe grondstoffen de komende jaren steeds meer zal gaan vragen van onze organisatie. Vanuit het rijk worden steeds meer interventies (verbrandingsbelasting en CO_2-heffing) gepleegd, verwerkers worden kritischer over de kwaliteit van aangeleverd afval en grondstoffen. Ook personeel en materieel wordt steeds kostbaarder en moeilijker aan te trekken. Door als individuele gemeente niet langer zelf de inzameling uit te voeren kan schaalvoordeel behaald worden en wordt kwetsbaarheid op meerdere vlakken (operationeel, financieel en beleidsmatig) aanzienlijk verminderd. De gemeente behoudt ook na een eventuele overgang wat betreft de inzameling van het huishoudelijk afval volledige beleidsvrijheid en stelt daarmee de kaders vast waaraan de inzamelende partij moet voldoen.

Voorkomen hoge investeringslasten
De huidige inzamelvoertuigen zijn op korte termijn volledig afgeschreven (2025). Het kleine voertuig voor de zandpaden is al afgeschreven, maar functioneert nog wel goed. Om invoering van diftar+ mogelijk te maken is het noodzakelijk om weeginstallaties op de voertuigen te hebben. Het is dan ook logisch om bij de aanschaf van de nieuwe voertuigen gelijk de benodigde weeginstallaties te kopen. Binnen de huidige marktomstandigheden neemt een dergelijke levering al snel 1,5 tot 2 jaar in beslag (incl. doorlopen aanbesteding, etc.). Dit vergt een investering van €1-€1,2 miljoen. Naast de inzamelvoertuigen zijn ook de

minicontainers in de gemeente volledig afgeschreven en nodig aan vervanging toe. Met het oog op de technische benodigdheden (een registratie-chip) voor de inzameling met diftar+ zijn andere containers nodig, die relatief kostbaar zijn. Dit vergt nog eens een investering van €1-€1,2 miljoen. Door de inzameling onder te brengen bij Omrin komen de totale investeringslasten van €2-€2,4 miljoen niet bij de gemeente te liggen, maar bij Omrin. Bovendien wordt Omrin dan ook verantwoordelijk voor het onderhoud en omwisselen van containers bij schade of verlies waarmee intern tijd en kosten bespaard worden. Deze investeringslasten zijn met name door hoge grondstofprijzen flink opgelopen in de afgelopen jaren. Op dit moment heeft de gemeente geen bestellingen staan, maar die zullen in 2024 wel geplaatst moeten worden.

Verminderen financieel risico
Binnen diftar+ moeten de inzamelvoertuigen over geijkte weeginstallaties en registratiesoftware beschikken. Inwoners betalen namelijk per registratie, naast een vast ook een variabel tarief. Foutieve of gemiste wegingen kunnen daarbij niet in rekening worden gebracht bij inwoners. Storingen in het systeem of uitval van voertuigen kan de gemeente daarmee dan ook veel geld kosten. Dit legt druk op de inzamelaar en zorgt dus voor financiële risico's. Daarnaast moet de inzameling van het huishoudelijk afval altijd door kunnen gaan. Wordt de inzameling uitbesteedt, dan ligt de verantwoordelijkheid voor correcte registraties en continuïteit bij Omrin. De financiële risico's zijn dan niet voor de gemeente en inkomsten die niet op inwoners verhaald kunnen worden (middels de reguliere belastingaanslag), worden op Omrin verhaald.

(regionale) samenwerking en flexibiliteit van beleid versterken
Omrin is een van de voorlopers in Nederland wat betreft technische en innovatieve oplossingen voor afvalinzameling en –verwerking. Ook beschikken ze over de kennis en kunde om een traject als diftar+ voor een gemeente goed uit te voeren. De buurgemeenten Ooststellingwerf en Heerenveen hebben met Omrin diftar+ ingevoerd en Opsterland gaat dat ook doen. De gemeente Weststellingwerf zal aandelen in de organisatie Friesland Milieu moeten verwerven om de inzameling bij Omrin onder te brengen en krijgt daarmee ook invloed op de visie en richting van het bedrijf. Dit geeft voordelen met het oog op toekomstige beleidswensen, geeft flexibiliteit in de organisatie van afvalinzameling en zorgt voor aansluiting in de regio (koers voor de VANG doelstellingen). Omrin kan veel sneller schakelen en inspelen op marktontwikkelingen.

KANTTEKENINGEN
Personele inzet afvalinzameling
Door de inzameling onder te brengen bij Omrin vervallen deze werkzaamheden binnen de gemeentelijke organisatie. Hiermee heeft dit besluit een effect op de dienstverlening van onze buitendienst. Voor de desbetreffende 4 medewerkers geldt het "mens volgt werk" principe. Dit betekent dat bij het verplaatsen van werk, de medewerker die dat werk uitvoert ook meeverhuist. Verplaatsen van werk leidt daarmee niet tot boventalligheid. Met Omrin zal nauw overleg worden gevoerd om zo voor alle partijen zo goed mogelijk invulling aan dit principe te geven, rekening houdend ook met de belangen van de medewerkers.

Dienstverlening aan inwoners
De gemeentelijke inzameldienst is na overgang niet langer verantwoordelijk voor de afvalinzameling en bijbehorende taken. Wel blijft de gemeente Weststellingwerf nog altijd verantwoordelijk voor de gehele dienstverlening aan inwoners, de afvalinzameling aan huis wordt alleen niet meer door de gemeente zelf gedaan. De invulling en werkzaamheden op het afvalbrengstation blijft onveranderd. Inwoners zullen van de wijzigingen in de inzameling in de basis weinig merken (de inzamelmethode wijzigt niet, er komt alleen een andere wagen door de straat). Het kan echter wel voorkomen dat het wat langer gaat duren als er bijvoorbeeld een nieuwe container moet komen bij schade. Nu zijn de lijntjes kort en kan dat snel geregeld worden, in de nieuwe situatie zal dit meer tijd kosten. In de overeenkomst met Omrin, zal hier zoveel mogelijk gestuurd worden op een snelle dienstverlening wat betreft dit soort situaties. Hiermee kan de gemeente richting geven en de afspraken bewaken. Ook zal hieraan in de communicatie aanpak voldoende aandacht geschonken worden, zodat het voor inwoners duidelijk is waar zij aan toe zijn.

Financiële kaders (zoals opgenomen in de strategienota 2021)
Het implementatietraject, zoals beschreven in dit voorstel, volgt uit het genomen besluit van 7 juni 2021. De financiële kaders waren daarin gebaseerd op het prijspeil 2020. Deze doorberekeningen zijn inmiddels achterhaald. Onder invloed van een aantal (externe) factoren zijn prijzen flink gestegen en zal de implementatie van diftar+ meer gaan kosten dan destijds verwacht (zie verdere toelichting "Bijlage 1 Financiële afwegingen"). Dit geldt voor zowel de situatie waarin overgegaan wordt naar Omrin, als de situatie waarbij de gemeente de inzameling zelf blijft doen. Ook bij ongewijzigd beleid nemen de kosten substantieel toe.

AANPAK/UITVOERING
Zodra het besluit genomen is om voor de inzameling over te gaan naar Omrin, kunnen de voorbereidingen in gang gezet worden. Daarmee kan de inzameling per 1-1-2025 door Omrin uitgevoerd worden. Hiervoor is

het noodzakelijk om aandelen te verwerven en alle resterende, niet volledig afgeschreven, inzamelmiddelen over te dragen aan Omrin (zeer beperkt, betreft voornamelijk verzamelcontainers). Ook kan dan waar nodig versneld afgeschreven worden op de inzamelvoertuigen (zeer beperkt, voertuigen zijn dan al bijna volledig afgeschreven). Als gevolg van dit besluit hoeft de gemeente geen nieuwe aanbestedingen te doen en zal de aanschaf van alle benodigdheden voor diftar+ bij Omrin komen te liggen. Om de overgang naar Omrin goed te begeleiden stelt de gemeente een stuurgroep in. Deze stuurgroep zal de voortgang van het proces met Omrin doorlopend bewaken.

Vanwege de veranderingen zal intern direct gestart worden met twee belangrijke onderdelen:
1. *Personeel en organisatie*
   Het proces rondom het betrokken gemeentelijke personeel. Dit proces wordt zorgvuldig uitgevoerd, in nauwe afstemming met de OR.
2. *Communicatie en participatie*
   De wijziging van inzamelaar heeft beperkte impact voor onze inwoners, maar diftar+ heeft dat wel. Dit traject vergt veel tijd en een goed plan van aanpak.

COMMUNICATIE
Voordat gestart kan worden met de daadwerkelijke implementatie van diftar+, dient de inzameling goed vormgegeven en gecommuniceerd te worden. Met het oog hierop bestaat de communicatieve aanpak uit twee fasen:
1. De communicatie rondom de overgang van de inzamelding naar Omrin.
2. De communicatie over de wijziging in de afvalstoffenheffing (invoering diftar+).

In beide fasen staat een goede wijze van communiceren centraal. Hierin zal een doorlopende lijn gevolgd worden, waarbij het wel belangrijk is om te (h)erkennen dat er sprake is van een verschillend tijdpad en focus binnen het totale plan. Overkoepelend zal er in het gehele communicatieve traject veel aandacht zijn voor informatievoorziening en het betrekken van inwoners (bijvoorbeeld middels bijeenkomsten). Voor het samenstellen en uitwerken van de communicatieve aanpak zal de communicatie-afdeling van Omrin nauw betrokken worden, zodat geleerde lessen uit Ooststellingwerf en Heerenveen direct toegepast kunnen worden in Weststellingwerf. Daarnaast zijn er ook contacten met Ooststellingwerf en Heerenveen.

DUURZAAMHEID
Met de invoering van diftar+ wordt invulling gegeven aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenteraad. Het aanbod restafval zal sterk verminderd worden en goed gescheiden grondstoffen zullen toenemen. Hiermee blijft de gemeente Weststellingwerf gecommitteerd aan de VANG-doelstellingen, gericht op hergebruik en de kwaliteit van gescheiden grondstoffen. Met de invulling van diftar+ komen de VANG-doelstellingen binnen bereik (zoals ook te zien is uit resultaten van buurgemeenten). Naast de inzamel- en scheidingsdoelstellingen stelt dit het plan van aanpak de gemeente in staat om voldoende vrijheid te houden rondom het toekomstige grondstoffenbeleid. In samenwerking met Omrin en andere aandeelhoudende gemeenten kan snel ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen en kunnen stappen gezet blijven worden richting een circulaire toekomst.

KOSTEN, OPBRENGSTEN EN DEKKING
Met de overgang naar Omrin zal een verschuiving plaats gaan vinden van kosten binnen het product afval. De lasten op de gemeentelijke begroting wat betreft investeringen en kapitaallasten zullen afnemen en de structrele lasten, onder invloed van de dienstverlening van Omrin, zullen toenemen. Om de inzameling onder te kunnen brengen bij Omrin is het noodzakelijk om aandeelhouder te worden van Friesland Milieu (de inzameltak van Omrin), dit kan middels een quasi-inbestedingstraject. Hiervoor dienen aandelen-C aangeschaft te worden en moet ingekocht worden in de opgebouwde reserve van organisatie Friesland Milieu. Dit vergt een bedrag van circa € 800.000,-. Hiermee verwerft de gemeente, naar rato van aandelenbezit, zeggenschap en stemrecht binnen Friesland Milieu. De aanschaf van de aandelen gaat niet via de exploitatie van de gemeente maar gaat via de balans. De aandelen worden aangeschaft en komen op de balans te staan bij kapitaalverstrekkingen op de Financiële vaste activa. Dit heeft dus geen effect op het begrotingssaldo.

Burgemeester en Wethouders van Weststellingwerf,

de secretaris,	de burgemeester,
GOEDMAKERS	VAN DE NADORT

gemeente
Weststellingwerf

Zaaknummer: 0098204811

De raad van de gemeente Weststellingwerf;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

b e s l u i t
A. met het oog op verschillende kwetsbaarheden (o.a. rondom diftar+) de inzameling van huishoudelijk afval over te dragen aan Omrin
B. daarvoor aandelen te verwerven van Friesland Milieu (inzameltak Omrin).

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van ,
de griffier, de voorzitter,